

מא.

פרוטוקול מט. 10/ב
מישיבת ועדת הכלכלה
מיום ג' כו' טבת תשי"ג - 13.1.53
בשעה 16.00

משתתפים:

- היו"ר מ. בנטוב
- י. אורי
- ב. אזניה
- א. כהן
- א. וילנסקה

סניפים:

- ע. אסף - חבר הכנסת
- מר קטרון - מטעם משרד המספטים
- מר הנגבי - מטעם משרד המספטים

סדר-היום:

חוק לתיקון פקודת האריסים.

היו"ר מ. בנטוב:

פותח את הישיבה.
עלינו לדון בחוק לתיקון פקודת האריסים.
עד כמה שאני מבין, ישנו חוק שמגן על האריסים בדרך כלל, שהוא חוק קבוע
עוד מתקופת המנדט, בשנת 1942, בזמן המלחמה, הוציאה הממשלה המנדטורית
בצורת תקנה לשעת חירום הוראה שאומרת שני דברים: א. שחוק האריסים
הקודם שחל על כל האדמות לא יחול מהתאריך ההוא על אדמות הממשלה בכלל;
כלומר, תקנה זו מבטלת כל הגנה על האריסים שיטבו על אדמות הממשלה;
ב. תקנה זו מבטלת את חלות החוק על כל מי שהתייב על אדמה אחרי שנת
1942. אני מבין שהצעת הממשלה היא להפוך תקנה זו לחלק אינטגרלי של
החוק, כדי שלא יהיה צורך לחדש את התקנה כל 6 חודשים.

מר הנגבי:

ב-17.12.42 הוצאה תקנה על ידי ממשלת
המנדט שאמרה: מיום זה והלאה לא יקנה
אדם זכות אריסות, זוהי תקנה לשעת חירום ויחד עם כל התקנות לשעת חירום
מאריכים אותה כל 6 חודשים. עכשו באה הממשלה ומבקשת להכליל תקנה זו
בתוך החוק.

י. אורי:

מהי מטרת החוק הזה בכללותו?

מ"ר הנגבי:

חוק זה בא להגן על אריסים, חוק זה קבע, שאריסים שיושבים בקרקע בין בזכות ובין שלא בזכות, אין לסלקם מהקרקע, אלא אם כן בותנים להם קרקע אחרת או אפשרות קיום אחרת. נוסף לזה, במקרה שמתחלפים בעלי הקרקע, הבעל החדש אינו יכול לסלק את האריס אלא אם הוא מבטיח לו קרקע אחרת. חוק זה בא להגן לא רק על החזקה, אלא גם על השימוש בקרקע. החוק קבע, שאם אדם במסך 5 סתוך 7 שנים האחרונות עשה על אדמה של מיטהו אחר מטהו שאינו נטבל, אי אפשר היה לסלקו אלא אם הבטיחו לו פיצויים.

בשנת 1942 בקטר עם המאמץ המלחמתי, באו השלטונות האנגלים פאטרו: ראשית כל, על אדמה מסלתיית אינו חל חוק זה מפילו לגבי מי שיושב מזמן על האדמה; שנית, לגבי אדמות פרטיות החוק אינו חל מיום שהוצאה הוראה זו. עכשיו אנו רוצים להכליל את ההוראה הזאת בחוק. זאת אומרת, להקפיא את המצב הקיים.

היו"ר ס. בנטוב:

חבר הכנסת עמי אטף ביקש להשתתף בישיבה זו, כי יש לו הצעה מסלו בקטר עם תיקון זה.

זה.

ע. אטף:

הוטבר לכם טעמו של חוק זה. במציאות שלנו הקרקעות הצבוריות ובעלות על הקרקעות הצבוריות נמצאות בידי הקק"ל, אך חוק זה אינו חל על אדמות הקק"ל. לקק"ל היו קסיים רבים כאשר רצתה לבטל חוזה שלה על יסוד הפרתו, כי ההגנה שחלה על אדמת הממשלה אינה חלה על אדמותיה. אני באתי לכאן על פי בקשה של הקק"ל, התובעת שבכל מקום שנאמר "אדמות הממשלה" ייאמר "או הקק"ל". אני חושב, שכל הנימוקים שיטנם למדינה ישנם באופן טבעי לקק"ל גם כן. אני רוצה לומר לחברי הועדה, שהצעה זו הופיעה לפני ועדת הכלכלה עוד בכנסת הראשונה והתקבלה בוועדה ללא כל הסתייגות, אבל החוק לא הגיע לקריאה שניה ושלישית, ולכן הוא חוזר שוב לוועדת הכלכלה.

מ"ר הנגבי:

ביחס לאדמות בפקדים ישנה הוראה מיוחדת בחוק לגבי בפקדים, מלכתחילה חשבו שחוק גבטי בפקדים יהיה חוק זמני, וטם ישנה הוראה, שהיא בערך זהה עם ההוראה הזאת, שעל אדמות בפקדים אין לקנות זכויות וארזות חדשות, אבל זה סבב את זכויות האריסות הקיימות.

היו"ר ס. בנטוב:

קודם כל עלינו להחליט על הצעת הממשלה, ואחר כך בעבור להצעת התיקון של חבר הכנסת אטף.

א. כהן:

האם הממשלה מתנגדת להצעה זו?

מ"ר הנגבי:

לא. בממשלה היתה החלטה ביחס לשאלה זו עוד בכנסת הראשונה, שהיא אינה מתנגדת לכך.

י. אורי:

אני מציע לאטר את הצעת הממשלה כפי שהיא.

היו"ר ס. בנטוב:

אני מבין שהצעת הממשלה אינה באה לשנות מההמצב הקיים, ולכן אין להתנגד לה. אבל

אני חושב, שיש לטבוח את התאריך, כי התאריך 17.12.42 הוא תאריך שרירותי.
אני הייתי מציע לקבוע את תאריך יסוד המדינה.

מר הנגבי:
דבר זה יוסיף אריסים חדשים שעד עכשו לא
היו, כי מאז 1942 אף אדם לא קנה זכות
אריסות, ואתה באופן אוטומאטי תקנה להם זכות אריסות.

היו"ר מ. בנטוב:
השאלה היא, מי הם האנשים שעל ידי כך
אני מקנה להם זכות אריסות, אם זו התייטבות
יהודית על אדמת הקק"ל, הרי אם תתקבל הצעתו של חבר הכנסת אסף, זה לא
יחול עליהם. אשר לערבים, ממילא חלו תסורות ו-95% שהיו להם פעם זכות
אריסות, ממילא אינם יושבים על אדמות אלו.

מר הנגבי:
המסלה מציעה להקפיד את המצב שנוצר מאז
1942. אשר לענין הקרקעות בכלל, ישנה ועדה
ממשלתית שדנה בגורלו של כל החוק הזה. כרגע הממשלה רוצה לשמור על המסמס
קוו.

א. וילנסקה:
אני מתנגדת לכך, שהחוק יבט סוג מסויים
של קרקעות, שבהן אין הגנה על האריסים,
אני חושבת שאנשים הטעבדו קרקע, אין לנטלם באף מקרה. ואם מתחלפים
הבעלים או התנאים, יש להבטיח לאנשים הגנה או פיצויים.

היו"ר מ. בנטוב:
מה דינו של אריס במקרה שמתחלפים הבעלים?

מר הנגבי:
יכול להיות אריס שיש לו חוזה אריסות דשמי
טרטום במסד רטום הקרקעות, והוא מובן
כמובן עד תום תקופת החוזה. במקרה שהבעלים מתחלפים, אין זה משנה את
המצב, כי הבעל החדש קונה את הקרקע עם כל הטעבודים שיטנם עליה. אריס
שאין לו חוזה, או שהחוזה שלו אינו רטום במסד הרטום, במקרה שהבעלים
מתחלפים, הבעל החדש יכול לומר, שאינו מכיר אותו ואין לו כל ענין אתו.

א. כהן:
איננו באים להסדיר עכשו את כל בעיית
יחסי הקרקעות במדינה. על כך אני שומע
בשמחה שיטנה ועדה שעוסקת בכך, ופעם תביא בפנינו חוקה שלמה של יחסי
הקרקעות במדינה. כאן אנו עומדים בפני הצורך להמסין עובדה שקיימת במציאות
לא פחות מעשר שנים. הבעיה היא עכשו להפוך את התקנה לשעת חירום לחוק
קבוע, כדי שלא יהיה צורך להעסיק את הכנסת כל 6 חדשים על מנת להאריך
את תקפה של התקנה לשעת חירום. אם ישנה בעיה שהתעוררה על ידי חברת
הכנסת וילנסקה, היא יכולה להציע הצעה לסדר היום בקשר לכך.

היו"ר מ. בנטוב:
נציג מסד המספטים מסר לנו שבמסד ראש
הממשלה ישנה ועדה שמטפלת בכל בעיית הקרקעות
ובעיית חוק האריסות בכללו. המצב הקיים כיום אינו מתערער, כי פועלות
תקנות לשעת חירום. על כן איני מבין מדוע יש להפוך עכשו תקנה לשעת חירום
לחוק קבוע על מנת שאחר כך יהיה צורך לטבוח גם את חוק הקבע.

מר הנגבי:
בכדי לטבוח את הצורך מדי פעם בפעם להאריך
את התקנה לשעת חירום בכנסת, שבדרך כלל
איננה אוהבת תקנות לשעת חירום.

את התיקון הזה צריך לאשר, כדי שלא נהיה
תלויים בתקנות לשעת חירום, אבל לזה

מ. חזבי:

יש לצרף מטאלה, שועדת הכלכלה מכירה בצורך להסדיר, בדרך של חוק קבע,
את כל בעיית יחסי הקרקע במדינה. עוררתי את המטלה הזאת בכנסת, ודב' יוסף
שהיה אז סר המספטים מסביר שענין זה מסובך מאד ודרוש עבודה של חדשים
רבים. על כן אי אפשר לקטור את התיקון הזה עם גמר עבודתה של הועדה.

ביחס להצעת חבר הכנסת אסף, אני חושבת

שהיא מתבקשת מאליה.

אני מוכן להצטרף למטאלה זו. אבל ברצוני
לשאול אם הועדה מעונינת לסמוע את יו"ר

היו"ר מ. בנטוב:

הועדה הזאת?

אני חושב שיש צורך בזה.

מ. חזבי:

אפשר לומר, שאנו רואים צורך שהמטלה
תסדיר את כל ענין יחסי הקרקע והקנין,

היו"ר מ. בנטוב:

האחזות ואריסות.

ועתה, אני מעמיד להצבעת את הצעת התיקון

של המטלה.

ה צ ב ע ה

בעד הצעת התיקון של המטלה - 4
נגד - 1

הוחלט לקבל את הצעת התיקון של המטלה

א. וילנסקה:
אני רוסמת לעצמי זכות הסתייגות, שאנשים
המעבדים את הקרקע, אי אפשר לנסלם ואי
אפשר להפסיק אריסות מבלי לתת פיצויים ואני בעד הגנה על כל האריסים במדינה.

א. וילנסקה:

ההתייגות יכולה להיות רק לסעיף מסויים.

היו"ר מ. בנטוב:

אתה יכולה להציע או למחוק את הסעיף או

להוסיף סעיף אחר.

מ. הנגבי:
אני מבין שמה שמציעה חברת הכנסת וילנסקה
זה למעשה שאנו לא נאריך את התקנה ולא
נהפוך אותה לחלק אינטגרלי של החוק, אלא נחזור למצב שהיה קיים לפני
1942. &&&&

מ. הנגבי:

אנו נתן לחוק תוקף מידי וסעיף 2 יאמר,

תקנה 48 מתקנות ההגנה 1939 בטלה. ואז ההסתייגות של חברת הכנסת וילנסקה
תהיה, למחוק את סעיף 2 של החוק.

אנו עוברים להצעת חבר הכנסת אפי אסף.

היו"ר מ. בנטוב:

הצעת הסדריקת היא: אחרי הטלה
"המסלה", תבאנה הסלים "או הקק"ל.

עמי אסף:

לאור חוק נכסי המדינה לא יהיה כתוב
"המסלה" אלא "המדינה".

מר הנבני:

ברצוני לשאול את היועץ המספטי מה דינו
של חוזה שאחד הצדדים איננו מסלם אותו,
האם חוק האריסים עומד בניגוד לחוזה?

היו"ר ס. בנטוב:

תלוי מהי הפרת החוזה, אם ההפרה היא
בזה שאחד הצדדים אינו מסלם דמי אריסות,
פקודת האריסים לא תעמוד לשטן לבעל כדי לפנות אותו; אם ההפרה היא בזה
שהאריס משתמש בקרקע באופן שהוא לרעתה, פקודת האריסים לא תעמוד לשטן
לבעל הקרקע לפנות אותו.

מר הנבני:

אצלי השאלה היא שאלת הגיטה הפרינציפולית
לענין זה. אם אין לחוק הזה ערך כלפי
המסלה, אין לו ערך גם כלפי הקק"ל. אם יש לו ערך כלפי המדינה צריך
להיות לו ערך גם כלפי הקק"ל, וכל הפליה בענין זה תהיה מפליה כלתי נכונה.

י. אורי:

אני רואה, שפה מתעוררת נקודה חדשה.
החברים טענו אולי בצדק, שחוק זה אינו
מסנה את המצב הקיים, ולכן גם לא צריך ליצור תאריך חדש, כי זה מקנה
זכויות שקודם לא היו. אבל אנו עומדים בפני מצב שהקק"ל רכשה בתקופה
האחרונה הרבה מאד קרקעות שיתכן שעליהם יוטבים אנשים שהיו מוגנים על
פי זכות אריסות משנת 1942 ועל יסוד העברת הבעלות על הקרקע, זכות זו
מופקעת מהם.

היו"ר ס. בנטוב:

אם לחבר הכנסת עמי אסף ישנה כוונה
להקנות זכות לקק"ל לגבי שימוש בקרקע שלא בהתאם לחוזה, זה נכון ואני
מוכן לתמוך בזה. אבל אם הנוסח הזה שהוא מציע עלול להפקיע זכות אריסות
מאנשים שהיתה להם זכות זו עד עכשו ועל ידי העברת הקרקע לקק"ל הם יאבדו
זכות זו, אינני יכול לקבל זאת.

ע. אסף:

מה דין קרקע שרשות הפיתוח רכשה ולא הקק"ל?

אותו מצב.

היו"ר ס. בנטוב:

כאן התעוררה בעיה שאין לי אינפורמציה
בה ולכן אני מציע להזמין את נציג הקק"ל
שימסור לנו אינפורמציה על כך.

ע. אסף:

אני מוכן לקבל את ההצעה.

היו"ר ס. בנטוב:

אני מציע להזמין גם את מר פייטמן, מנהל
המחלקה לרסום והסדר קרקעות.

מר סטרנו:

ליטיבה הבאה בזמין את נציג הקק"ל ואת
מר פייטמן, ולאחר שבטמע אותם, בחליט
ביחס להצעת חבר הכנסת ע. אסף.

היו"ר ס. בנטוב: